

Vodstvo po razstavi s kustosom in umetnikom:
sobota, 9. aprila 2022, ob 10. uri.

Pogovor z umetnikom:
sreda, 20. aprila 2022, ob 18. uri, pogovor bo vodil Boštjan Soklič.

**Loški
muzej**

Kolofon razstave:
Zoran Smiljanić: S(trip)

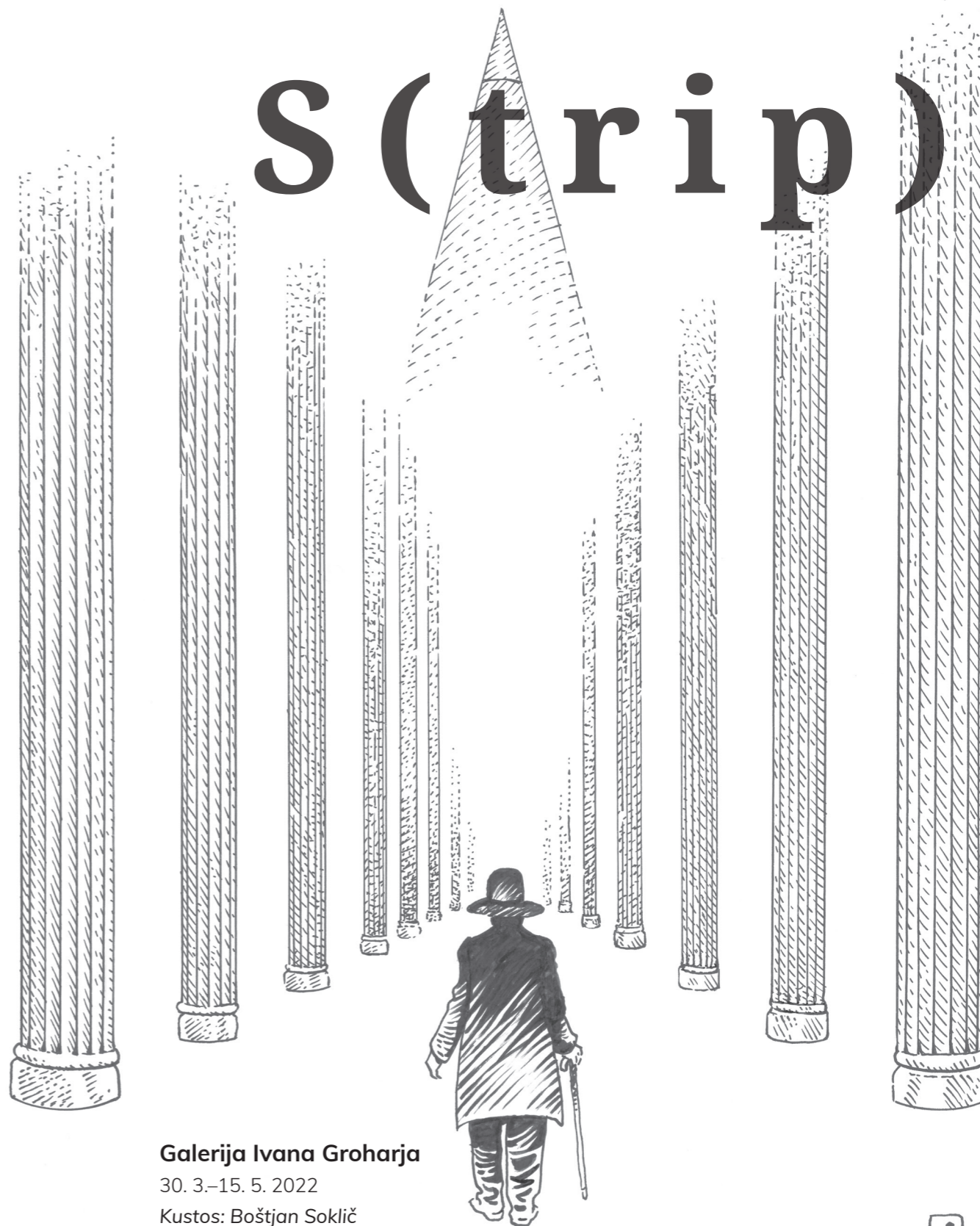
30. 3.–15. 5. 2022
Galerija Ivana Groharja
Loški muzej Škofja Loka

Zanj: Aleksandra Saša Nabergoj
Kustos: Boštjan Soklič
Oblikovanje: Kolektiv Dva
Jezikovni pregled: Nataša Martina Pintarič
Prevod: Mateja Žuraj
Tisk: Pegaz CDT, d. o. o., Foto Tivoli
Tehnična ekipa: Vida Grah, Boris Krajnc

Zoran Smiljanić

S (t r i p)

Galerija Ivana Groharja

30. 3.–15. 5. 2022

Kustos: Boštjan Soklič

Konec. 127
BLAŽ VURNIK & ZORAN SMILJANIĆ © 2021

V Galeriji Ivana Groharja se z izborom originalnih risarskih pasic iz zaključenih stripovskih albumov predstavlja kranjski vizualni umetnik, stripar, ilustrator, karikaturist, scenarist in publicist Zoran Smiljanić. Gre za pripadnika tako imenovane tretje generacije avtorjev slovenskega stripa, ki jih je v drugi polovici 80. let prejšnjega stoletja okoli revije Mladina zbral novinar in fotograf Ivo Štandekar. Poleg Smiljanića so vidnejši avtorji te generacije še Tomaž Lavrič, Iztok Sitar, Dušan Kastelic, Gorazd Vahen, Zvonko Čoh in drugi.

Zoran Smiljanić je s stripi, nastalimi za revijo *Mladina* med letoma 1987 in 1991, postavil nove standarde slovenskega stripa (*Hardfuckers*). Pri risanju stripov se ne poslužuje digitalnih medijev, prizore namreč izrisuje in barva ročno. Ker je Smiljanićev opus zelo obsežen, so v okviru razstave v Galeriji Ivana Groharja zastopana (v javnosti) odmevnejša dela (dva biografska stripa in drugo stripovsko gradivo, vsebinsko vezano na resnične zgodovinske dogodke). Razstavljamo (tako rekoč) uspešnice iz preteklih dveh desetletij, ki obravnavajo življenjske usode znanih Slovencev (Cankar, Plečnik) ter različna časovna obdobja slovenskega naroda, vpetega v dinamiko zgodovinskih zasukov in dramatičnih dogodkov preteklosti (*Meksikajnarji*, *Črni plamen*). Na ogled je kar šestintrideset stripovskih tabel iz njegovih različnih ustvarjalnih obdobj, plakat ter nekaj izbranih skic in krokijev.

V prvem galerijskem prostoru so table, nastale ob 150-letnici rojstva našega velikega arhitekta Jožeta Plečnika. S stripom *Plečnik in Pika* sta se risar Zoran Smiljanić in scenarist – zgodovinar in kustos Mestnega muzeja Ljubljana – dr. Blaž Vurnik Plečnikovi osebnosti poklonila na izjemno izviren način. Jože Plečnik nam zgodbo o svojem življenju pripoveduje kar sam, pred nas pa postavlja svoj pogled na to, kar je bil, in na svoje delo. V razgibanem stripovskem ritmu sledimo arhitektovi ustvarjalni poti od Dunaja preko Prage do Ljubljane. Strip ni zgolj album bogatega Plečnikovega opusa, temveč nam razkriva njegove poglede na arhitekturo, družbeni utrip časa, v katerem je arhitekt živel, in njegov notranji svet. Vurnikov scenarij je plod poglobljenega študija znanstvene literature, Plečnikove zapuščine in analize njegove osebnosti, Smiljanić pa kompleksnost Plečnikovega lika in raznolikih projektov mojstrsko prevaja v stripovsko govorico. Virtuoznost Smiljanićevega črtnega zapisa se razodeva v natančnem likovnem podajanju arhitekture in specifičnih stavbnih nadrobnosti, ki dajejo Plečnikovemu umetniškemu prispevku poseben pečat. Stripovskim tabelam smo pridali še Smiljanićeve skice in krokije na

temo konstruiranja Plečnikovega lika, ki nam odkrivajo začetno fazo avtorjevega risarskega postopka.

Plečniku ob bok postavljamo table s podobami iz življenja našega največjega dramatika Ivana Cankarja. Tudi to delo je plod uspešnega sodelovanja med Smiljanićem in poznavalcem Cankarjevega življenja in dela Vurnikom, ki je strip požlahtnil s pomenljivimi citati iz Cankarjevih del, risar pa je slikovitost pisateljeve življenjske poti predstavil s svojo prepoznavno realistično maniro, ki se v popolnem skladju z vsebino od realizma mestoma rahlo odmakne na polja karikature, simbolizma in nadrealizma. Prav v teh »conah pobega« se Smiljanićev risarskostilni spekter pokaže v polni meri. Strip *Ivan Cankar* ni običajen strip. Ni le minimaliziran prikaz lika in dela otožne podobe umetnika s košatimi brki in nedorečenim pogledom, ki nam je poznan. Je hkrati tudi nazoren polet v čas, ki ni tako daleč od nas, in potovanje – s(trip) v neko prelomno obdobje, ki je v mnogočem zaznamovalo slovensko zgodovino. Ti usodni dogodki nas determinirajo še danes. Stripovska zgodba je na vizualni ravni sicer črno-bela, po vsebini pa izpolnjena s kalejdoskopskimi zanimivostmi tako o Cankarju kot njegovih sodobnikih.

Med starejšimi stripovskimi tablami, ki jih predstavljamo na razstavi v prvem prostoru, je tudi strip *Meksikajnarji*, epska saga o slovenskih prostovoljcih, ki so se v letih 1864–1867 v Mehiki borili za cesarja Maksimilijana Habsburškega, brata cesarja Franca Jožefa. V teku pripovedi vzporedno spremljamo dve zgodbi: avtentično biografijo nesojenega cesarja Maksimilijana in fiktivno zgodbo kmečkega študenta Toneta Brusa, ki se udeleži vojaške ekspedicije v Mehiko. Zaradi velikega obsega strani in zahtevnega raziskovalnega dela je Smiljanićev strip nastal v sodelovanju s soscenaristom Marijanom Pušavcem, sicer literatom in knjižničarjem. Zaradi nuje po vizualni doslednosti v zvezi z upodabljanjem predmetov, uniform, običajev in krajev, kjer so se ti stvarni dogodki odvijali, je Smiljanić odpotoval v Mehiko in tam (*in situ*) raziskoval ključne lokacije. Dodatna zanimivost stripa *Meksikajnarji* je v tem, da je ročno pobarvan v zahtevni in zamudni kombinirani tehniki tempere, akvarela, barvnih svinčnikov in tuša, kar se kaže v izrazni barvitosti in barvni slojevitosti. Pri kadriranju in upodabljanju prizorišč se čuti tudi Smiljanićeva velika ljubezen do filma in težnja po vnašanju filmskih prizorov v stripovski medij.

V drugem galerijskem prostoru so na ogled postavljene table z motivi iz stripa *Črni plamen*. Smiljanić v kombinacijo izmišljij in realnih zgodovinskih dejstev obeležuje stoletnico požiga Narodnega doma v Trstu.

Zgodbo spremljamo skozi oči dveh mladih fantov, od katerih je eden Italijan, drugi pa Slovenec.

Strip nam nazorno predstavi Trst v burnem času, ko je bil del avstro-ogrske monarhije, naraščajoče napetosti med italijansko in slovensko-hrvaško skupnostjo, izbruh prve svetovne vojne in njene posledice, razpad monarhije, nastanek nove jugoslovanske države, politična mešetarjenja velikih sil ter nastanek in vzpon fašizma, ki se v zgodbi brutalno manifestira s požigom Doma. V *Črnem plamenu* združujeta moči Zoran Smiljanić kot risar in njegov sin Ivan, zgodovinar, kot svetovalec in soavtor scenarija. Ustvarjalca dramatične dogodke osvetlujeta ambiciozno, a dramaturško premišljeno. Pri tem upoštevata različne, včasih kontrastne interpretacije, razlago pa prepuščata gledalcu.

Poleg tabel stripa *Črni plamen* so v drugem galerijskem prostoru še fragmenti kulturnih stripov *Zadnja vojna* in *Zadnji let Toneta Marlaka*, ki tematizirata slovensko osamosvojitveno vojno, ter strip *Cvetje* v jeseni iz cikla *Slovenski klasiki*. Smiljanić se predstavlja tudi kot avtor številnih plakatov, od katerih je največ prahu dvignil *Tedna mladih ne bo!* iz leta 1987, ki je vznejevoljil celo generalštab jugoslovanske vojske v Beogradu. Na ogled sta tudi plakata za slovenska celovečerna filma Ljubljana in Oglaševanje, v režiji Igorja Šterka, ter za *Novi rock 1994* in *Novi rock 3.0* (2011). Našemu izboru Smiljanićevih del dodajamo še plakat in hkrati tudi naslovnico za knjižno izdajo stripa *Meksikajnarji*.

Zoran Smiljanić se je v zgodovino slovenskega stripa zagotovo zapisal z deli, ki so izvrstna kombinacija dejanskih zgodovinskih dejstev, izmišljenih oseb in posameznih dogodkov, skozi katere pravzaprav spremljamo zgodbe. Pogosto suhoparna zgodovinska dejstva in težko razumljive podatke nam z dinamično risarsko okretnostjo in prepoznavno stilno maniro prikazuje jasno, preprosto in celovito. Kot izjemen poznavalec domače pretekle in polpretekle zgodovine se večkrat dotakne tematike, ki je za marsikoga še vedno spotakljiva, neprijetna. Zvest svojim lastnim etičnim in umetniškim načelom v okviru črno-belih stripovskih polj razbija črno-belo interpretacijo realnosti, lastno iskanje objektivnega prikaza realnih dogodkov pa izvaja na risarsko prepričljiv, ekspresiven, a ob tem eleganten likovno estetski način. Hrvaški pisatelj in ilustrator Darko Macan je nekoč dejal, da je Smiljanić verjetno najboljši scenarist za dolge zgodbe na področju naše bivše države. In ni se motil.

Boštjan Soklič, kustos Loškega muzeja Škofja Loka

Zoran Smiljanić (1961) je znan tudi pod psevdonimom Vittorio de la Croce. Leta 1980 je zaključil srednjo Šolo za oblikovanje v Ljubljani. Prvi strip *Folk Against Rock* je objavil leta 1981 v *Glasilu KLG* iz Kranja. V 80. in 90. letih prejšnjega stoletja je svoja dela objavljajl tako v slovenskih kot jugoslovanskih časopisih in revijah: *Naprej*, *Gorenjski glas*, *Vidici*, *Yu-strip magazin*, *Pavliha*, *Delo*, *Problemi*, *Katedra* in nazadnje v *Mladini*, kjer objavlja še danes. V novem tisočletju je objavljajl tudi na Hrvaškem (*Q magazin*, *Kvadrat*), v Makedoniji (*Kreator*) in seveda v domovini (*Strip Bumerang*). Ilustracije, karikature in članke je objavljajl v številnih revijah in publikacijah. Kot stalni sodelavec je sodeloval v revijah in časopisih *Republika*, *Primorske novice*, *Oskar*, *PC & mediji*, *Escape*, *Premiera*, *Boni*, *Kinotečnik* in *Ekran*, kjer je tudi član uredništva in v kateri redno priobča članke, kritike in ogleda. O filmu je napisal tri knjige ter številne recenzije, kritike in članke. Po njegovem stripu *Blok* je režiser Dražen Štader posnel kratki igrani film *Orgazmus*, Narisal je tudi storyboard za kratki igrani film *Svobodna si. Odloči se*. Mihe Mazzinija in promocijske stripe za filma *Izhod* (2013) in *Idila* (2015).